GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 8.07.14.
nr 2904 podpis

MINISTERSTWO
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, 4 lipca 2014r.

Elżbieta Seredyn
Podsekretarz Stanu

SEKRETARIAT
Wpłynęło dn. 8.07.14
nr 4203 podpis

DPS-IX-0702-2-MB/14

Pan Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez Senatora Grzegorza Wojciechowskiego wspólnie z innymi senatorami podczas 55 posiedzenia Senatu RP w sprawie odmowy przyznania z MOPS w Łodzi, Pani Jolancie C z Łodzi, świadczenia pieniężnego, z powodu przekroczenia kryterium dochodowego uprzejmie wyjaśniam, że zasady i tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182).

Art. 2 ust.1 tejże ustawy zawiera definicję i wskazuje cel pomocy społecznej w Polsce. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Jej celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Wobec tego pomoc społeczna wkracza w sytuację osób i rodzin wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym działaniem. Taka konstrukcja przepisu stanowi wskazówkę zarówno dla organów zajmujących się pomocą społeczną jak i dla osób ubiegających się o pomoc, że w pierwszej kolejności powinny skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

Art. 3 ust. 3 wymienionej ustawy wyraża obowiązek zindywidualizowanego działania w celu dostosowania pomocy społecznej do potrzeb i możliwości osób i rodzin z niej korzystających.

Natomiast ust. 4 stanowi, że potrzeby osób i rodzin mają być uwzględnione w takim zakresie, w jakim jest to możliwe, ze względu na cel i możliwości, w tym finansowe, pomocy społecznej. Ograniczone środki na świadczenia z pomocy społecznej nie mogą być jednak podstawą do dowolności w odmawianiu przyznania świadczeń, jeśli osoby i rodziny pozostają w ubóstwie i występuje u nich co najmniej jedna z okoliczności uzasadniających przyznanie pomocy społecznej.

Jednak, jak orzekał Naczelny Sąd Administracyjny, zaspokajanie potrzeb powinno być ukierunkowane w pierwszej kolejności na te osoby, które ze względu na całkowity brak dochodów lub ich nieznaczną wysokość, bez udzielenia im pomocy nie byłyby w stanie egzystować.

Ustawową granicą ubóstwa w Polsce („ustawowym minimum") jest kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. Ustawa ta, obowiązująca od 1 maja 2004 r., wprowadziła kryteria uprawniające do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej ustalone w oparciu o próg interwencji socjalnej wyliczony przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla różnych typów gospodarstw domowych.

Na podstawie art. 8 w/w ustawy prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej ustala się przez porównanie dochodu osoby lub rodziny z odpowiednim kryterium dochodowym. Od dnia 1 października 2012r. dla osoby samotnie gospodarującej kryterium dochodowym jest dochód nieprzekraczający kwoty 542 zł, dla osoby w rodzinie – kwoty 456 zł, dla rodziny - sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Obok kryterium dochodowego powinien wystąpić co najmniej jeden z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15 (np. niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie itd.).

Jednak przepisy ustawy o pomocy społecznej przewidują możliwość udzielenia pomocy społecznej w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe. Ponadto niektóre świadczenia niepieniężne pomocy społecznej świadczone są bez względu na dochód zainteresowanych. Na podkreślenie zasługuje to, że szereg świadczeń pomocy społecznej przyznawanych jest nie tylko z powodu niedostatków finansowych, ale także po rozpoznaniu pojawienia się ryzyka socjalnego uzasadniającego udzielenie pomocy społecznej. Jednym z ważnych powodów, które wymienia się w art. 7 ustawy w szczególności, jest długotrwała lub ciężka choroba.

Działania pomocy społecznej zatem mogą być działaniami elastycznymi, dostosowanymi do aktualnej sytuacji bytowej osób i rodzin, inicjowanymi nie tylko przez niedostatek finansowy, ale także przez pojawianie się różnorakich ryzyk socjalnych, przy czym istnieje prawna możliwość udzielania skutecznej pomocy społecznej także w sytuacjach wyjątkowych, gdy posiadany dochód przekracza przewidziane prawem progi dochodowe.

Przy ubieganiu się o świadczenia z pomocy społecznej istotne znaczenie ma też fakt, wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania z innymi osobami. Pracownik socjalny posiada uprawnienia do przeprowadzenia rozpoznania sytuacji osoby lub rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego. Wywiad ten przeprowadza się w celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin. Pracownik socjalny przeprowadzający rodzinny wywiad może domagać się od osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc złożenia oświadczenia o dochodach i stanie majątkowym. Art. 103 ustawy o pomocy społecznej upoważnia kierownika ośrodka pomocy społecznej i kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie do zawarcia umowy z małżonkiem i krewnymi osoby ubiegającej się o pomoc. Umowa taka występuje w dwóch formach: jest to alimentowanie członka rodziny poprzez udzielanie mu pomocy finansowej bezpośrednio lub też przez ponoszenie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej.

Pierwsza z wymienionych umów funkcjonuje w systemie pomocy społecznej od dawna, służy ona dobrowolnemu określeniu wysokości pomocy dla osoby występującej o przyznanie świadczenia. Osoby wymienione w przepisie to osoby, które zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zobowiązane są do dostarczania środków utrzymania członkowi rodziny. W wypadku odmowy alimentacji osoby zwracającej się o pomoc przez osoby wymienione w art. 103 (małżonek, zstępni, wstępni), kierownik ośrodka pomocy społecznej stosownie do okoliczności, może skorzystać z uprawnienia wystąpienia do sądu z powództwem o roszczenia alimentacyjne na podstawie art. 110 ust.5 ustawy.

W odpowiedzi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nr DPS-IX-053-262-1-AG/14 z 10 kwietnia 2014 r. poinformowano Panią C na ten temat, odnosząc się do treści Jej pisma, natomiast nie sugerowano, żeby wystąpiła o alimenty wobec męża. Pracownicy Ministerstwa nie posiadają żadnej dokumentacji w sprawach indywidualnych i nie mają uprawnień do rozpatrywania konkretnych spraw z zakresu pomocy społecznej. Zatem urzędnicy tut. resortu nie nakłaniają do podejmowania określonych działań przez osoby, które zwracają się o pomoc w rozwiązaniu ich problemów.

Pracownicy poszczególnych departamentów, w tym Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej mają obowiązek udzielania odpowiedzi na skargi, listy i wnioski obywateli, wyjaśniają kwestie poruszone w pismach i przekazują informacje na podstawie obowiązujących przepisów prawa (a w przypadku skarg wskazują organy właściwe do ich rozpatrzenia lub przesyłają do organu właściwego).

Pragnę także podkreślić, że biorąc pod uwagę trudną sytuację życiową przedstawioną w liście Pani Jolanty O Zastępca Dyrektora w/w Departamentu, tym samym pismem nr DPS-IX-053-262-1-AG/14 z 10 kwietnia br. zwróciła się z prośbą do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi o rozważenie możliwości przyznania zainteresowanej stosownego wsparcia, zgodnie z zasadami ustawy o pomocy społecznej.

Z odpowiedzi MOPS w Łodzi, którą Departament otrzymał w maju br. wynika, że Pani C została objęta pomocą finansową w kwietniu 2014 r. w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego. Ponadto udzielono pomocy w formie pracy socjalnej: przeprowadzono rozmowę na temat możliwości wystąpienia o dodatek mieszkaniowy, ponownego złożenia wniosku o rentę i poinformowano o możliwości skorzystania z bezpłatnych porad prawnych a także udzielono psychicznego wsparcia.

Natomiast odnośnie wprowadzenia zmian w ustawie o pomocy społecznej przekazuję, że planowane są zmiany w tym zakresie, ponieważ zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza oraz ewolucja potrzeb społecznych, w tym oczekiwań osób i rodzin zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych przyczynia się do stawiania przed systemem pomocy społecznej nowych wyzwań.

Opracowane zostały już założenia do zmian w ustawie o pomocy społecznej. Propozycja nowych rozwiązań prawno-ekonomicznych w ustawie o pomocy społecznej zakłada wprowadzenie zmian, dzięki którym odbiorca systemu pomocy społecznej stanie się jego podmiotem – będzie miał większy niż dotychczas wpływ na pokonanie swojej trudnej sytuacji życiowej. Założeniem jest aby przyznawane świadczenia odpowiadały rzeczywistym potrzebom klientów pomocy społecznej, a zastosowane mechanizmy bardziej mobilizująco i aktywizująco wpływały na ich postawy.

Z poważaniem

PODSEKRETARZ STANU

Elżbieta Seredyn